

Bevordering sociale en culturele participatie en ontplooiing: OCMW's krijgen 6,2 miljoen euro

Een Koninklijk Besluit van 8 april 2003 van federaal minister voor Maatschappelijke Integratie Vande Lanotte biedt de OCMW's extra middelen om de sociale en culturele participatie en ontplooiing van hun cliënten te bevorderen. Deze maatregel biedt de kans om op lokaal niveau een dialoog aan te gaan tussen de culturele sector en de welzijnssector. Het is belangrijk dat er op een constructieve manier omgegaan wordt met de beschikbare middelen.

Historiek

In 1994 kwam het Algemeen Verslag over de Armoede naar buiten met de volgende stelling:

"Omdat de culturele armoede alle aspecten van het leven beïnvloedt, en er zelfs de essentie van vormt, leidt ze tot een meer verregaande vorm van uitsluiting dan de economische armoede".

Sindsdien werden er verschillende initiatieven genomen ter bevordering van de cultuurparticipatie van maatschappelijk kwetsbare groepen, en kwam er meer aandacht voor toeleidings- en sociaal-artistieke projecten. De recente maatregel van de Minister van Maatschappelijke Integratie hoort eveneens in dit rijtje thuis.

Om de nieuwe maatregel bekend te maken, werden reeds twee initiatieven genomen: federaal Minister van Maatschappelijke Integratie Vande Lanotte stuurde reeds een omzendbrief naar de OCMW's, en het kabinet van Vlaams Minister van Cultuur Van Grembergen speelde hierop in door ook de schepenen van cultuur te informeren over deze maatregel.

Geconfronteerd met een aantal vagen uit het veld, nam CultuurNet Vlaanderen het initiatief om een aantal partners bij elkaar te roepen: Kunst & Democratie, Cultuur Lokaal, Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten, Antwerps Platform voor Generatiearmen. Dit resulteerde in een aantal extra initiatieven om de lokale actoren van beide sectoren – cultuur en welzijn – te informeren over het bredere kader, de precieze betekenis, de mogelijkheden en de impact van deze maatregel.

Het vertrekpunt

Deze maatregel wordt genomen in een cultuur- en welzijnslandschap waar diverse drempels ervoor zorgen dat cultuurparticipatie van maatschappelijk kwetsbare groepen niet altijd van een leien dakje loopt. Zo vormen onder meer het gebrek aan informatie over het aanbod, de financiële kost (tickets, babysit, vervoer,...), de bereikbaarheid, de onbekendheid met culturele achtergronden en kaders, en gevoelsmatige aspecten een drempel tot cultuurparticipatie. Dit wijst erop dat cultuur beschouwd kan worden als een 'moeilijk product'. De middelen die nu ter beschikking gesteld worden, kunnen deze drempels (helpen) overwinnen.

De budgettaire betekenis van de maatregel

De maatregel houdt concreet in dat 6,2 miljoen euro volgens een specifieke verdeelsleutel opgesplitst wordt voor de afzonderlijke OCMW's. De verdeling van de beschikbare middelen heeft enerzijds aandacht voor het aantal rechthebbenden op een verhoogde verzekeringstegemoetkoming (de vroegere WIGW's), en anderzijds voor het aantal bestaansminimumgerechtigden en vreemdelingen ingeschreven in het bevolkingsregister die recht hebben op financiële steun van het OCMW (de 'leefloners').

Ter illustratie geven we enkele voorbeelden van grotere en kleinere toegekende bedragen: Antwerpen: 325.779,00 euro; Boutersem: 1.744,49 euro; Gent: 211.727,88 euro; Hasselt: 28.760,93 euro; Ruiselede: 1.994,75 euro; Voeren: 1.502,57 euro. Het totale overzicht van de bedragen voor alle OCMW's is als bijlage toegevoegd aan het Koninklijk Besluit.

De eerste helft van het totale toegekende bedrag werd normaliter na de ondertekening van het besluit aan de OCMW's overgemaakt. Als men wil aanspraak maken op de resterende 50%, moet men vóór 1 november 2003 aantonen dat de eerste schijf opgebruikt is, en een aanvraag indienen voor de tweede schijf.

De verschillende actieterreinen

De subsidie kan op drie verschillende manieren ingezet worden:

- cofinanciering van de deelname door de cliënten aan sociale, sportieve of culturele manifestaties;
- cofinanciering van de deelname van de cliënten aan sociale, culturele of sportieve verenigingen met inbegrip van lidgeld en benodigdheden;
- ondersteuning en financiering van initiatieven van of voor de doelgroep op sociaal, cultureel of sportief vlak, die een sociale finaliteit hebben.

Aandachtspunten

Het is duidelijk dat deze maatregel nieuwe mogelijkheden schept. Indien er in de gemeente reeds initiatieven ter bevordering van de sociale en culturele participatie bestaan, kan men deze bijvoorbeeld uitbreiden. Ideeën, die omwille van gebrek aan middelen nog niet gerealiseerd werden, kan men nu uit de koelkast halen. Hieronder worden een aantal inspirerende voorbeelden uit de doeken gedaan die de cultuurparticipatie van maatschappelijk kwetsbare groepen bevorderen. Naast twee concrete praktijkvoorbeelden, worden er bijkomend een aantal mogelijkheden opgesomd om de extra middelen te besteden met het oog op een lange termijnwerking.

'**Cultuurproeven**' is een toeleidings- en sociaal-artistiek project van het Antwerps Platform voor Generatiearmen en heeft drie ingrediënten. Het '*Culturbad*' is een tweewekelijkse bijeenkomst waar men niet alleen gratis tickets verspreidt, maar waar ook afspraken gemaakt worden om samen naar voorstellingen of tentoonstellingen te gaan. '*Men zegge het voort*' bestaat uit verhalen van bewoners, die door een jongerentheater, een amateur-gezelschap en een professionele acteur doorverteld worden. In september brengen de vier groepen een theaterversie in de Bourla. '*Kunst spreekt*', ten slotte bevat onder meer bezoeken aan het Muhka en workshops i.s.m. de academie. In dit deelproject wordt actieve kunst gepromoot, en kan iedereen aansluiting vinden bij hetgeen hem of haar ligt en het uitproberen.

Een tweede voorbeeld, '**Duizendpoot**' was een initiatief van het OCWM Kruibeke. Daar vond er in het dorps huis een heus vlaggenproject plaats. Er werden niet enkel vlaggen gemaakt die symbool staan voor de werking van het dorps huis, maar aan deze creatieve activiteit werden ook een bezoek aan een vlaggenmuseum en een uitstap naar een textielwinkel gespecialiseerd in vlaggenstof gekoppeld. De grote vlag wordt nu gebruikt voor optochten, terwijl twee kleinere vlaggen dagelijks wapperen in de straat.

Uit de bespreking van deze twee praktijkvoorbeelden wordt duidelijk dat iets kunnen verwezenlijken niet enkel afhangt van de beschikbare middelen, maar ook van de aanwezige culturele en sociale infrastructuur en netwerken. Het staat buiten kijf dat deze twee factoren sterk kunnen verschillen naargelang men zich in een stedelijke of landelijke omgeving bevindt. Kleinere OCMW's in een gemeente waar de beschikbare infrastructuur, de netwerken en de actoren niet heel uitgebreid zijn, kunnen ook interessante initiatieven ontwikkelen met de beschikbare middelen.

Naast deze cases zijn er ook andere mogelijkheden, zoals bijvoorbeeld de verschillende vormen van kortingspassen voor cultuur, of kan men op een iets bescheidener manier inspelen op het specifieke zomeraanbod door inkomtickets te bestellen en verspreiden voor zomerfestivals die vaak snel uitverkocht zijn (vb. Theater aan zee (Oostende)), en de deelname aan zulk een festivalactiviteit als opstap gebruiken naar iets anders.

Ook kan men investeren in de ondersteuning van het lidmaatschap van een vereniging of academie. Op die manier krijgen jongeren en ouderen bijvoorbeeld de kans om niet enkel kortstondig te proeven van, maar ook deel te nemen aan het leven dat zich in en rond

een muziekschool, een balletklas, een tekenacademie enz. afspeelt. Het lidmaatschap en de eventuele benodigdheden zijn een eenmalige uitgave, die toch een langer bereik heeft dan enkel het beginmoment van het jaar. Verdere inspiratie kan men vinden in een aantal publicaties die in apart opgesomd worden.

Wie neemt het initiatief?

Het initiatief kan zowel vanuit de culturele, als vanuit de welzijnssector komen. Voor meer ideeën kan het OCMW, in samenwerking met allerhande welzijnsorganisaties, contact opnemen met de lokale culturele actoren. De schepen van cultuur, de cultuurbeleidscoördinator, het cultuur- of gemeenschapscentrum, de bibliothecaris, ... kunnen vanuit hun eigen invalshoek interessante ideeën aanbrengen.

De communicatie kan ook vanuit de cultuursector opgestart worden. Op die manier kan men bruggen bouwen die niet alleen op korte termijn interessant zijn binnen het kader van deze subsidie, maar die ook op lange termijn voor vruchtbare samenwerking kunnen zorgen. Zo groeit deze maatregel dan uit tot een hefboom voor het starten of voeden van de dialoog tussen cultuur en welzijn.

De OCMW's kunnen uiteraard hun eigen prioriteiten leggen. Maar het is zeker een uitdaging om deze eenmalige toelage aan te grijpen om een duurzame werking op te starten. Het is een mooie kans om nieuwe wegen te bewandelen.

De impact van de maatregel

De impact van het – voorlopig eenmalig – ter beschikking stellen van extra middelen ter bevordering van de sociale en culturele participatie van maatschappelijk kwetsbare groepen is volledig afhankelijk van de manier waarop de individuele OCMW's deze middelen gebruiken. Wanneer men er enkel de reeds bestaande werking mee financiert, zal het effect van deze maatregel miniem en kortstondig zijn. Wanneer men echter dit initiatief vanaf het eerste moment hanteert als hefboom voor nieuwe mogelijkheden, kan deze ene maatregel het ontdekken van nieuwe horizonten en het opstarten van nieuwe samenwerkingsverbanden met zich meebrengen. Op die manier zal er ook op lange termijn iets kunnen veranderen, en kan er sprake zijn van een mentaliteitswijziging.

Het einde van de periode die gedekt wordt door deze subsidiemaatregel is 30 april 2004. Aan het einde van deze periode moeten de OCMW's een globaal verslag opmaken. Kunst & Democratie zal in samenwerking met het kabinet op basis van de verslagen aanbevelingen doen naar het beleid toe. Op die manier wordt de mogelijkheid tot continuïteit verhoogd.

Interessant leesmateriaal

- RIJSBOSCH, Miek (2001), *Art 23*. Cultuurparticipatie over toeleidingsprojecten voor mensen met een laag inkomen. Een good practice rapport*. Brussel: Koning Boudewijnstichting. Verkrijgbaar bij de Koning Boudewijnstichting: www.kbs-frb.be of 070-233 728.
- DE DOBBELEER, Monique, MARIS, Jan (2002) *Cultuur voor iedereen?! Een praktijkonderzoek omtrent de verhoging van de cultuurparticipatie voor armen*. Brussel: Welzijnsschakels, Vlaams Forum Armoedebestrijding. Verkrijgbaar bij: Welzijnsschakels: cultuur@welzijnszorg.be of 02/502.55.75
- *Haalbare cultuur voor iedereen. Het is een fundamenteel recht voor mensen in armoede, dat ze kunnen deelnemen aan het cultureel leven*. (2002), Antwerpen: Antwerps Platform Generatiearmen, Vlaams Forum Armoedebestrijding. Verkrijgbaar bij: Vlaams Forum voor Armoedebestrijding: V.F.A.@skynet.be of 03/203.08.42.
- *Artiesten uit de buurt. Sociaal-artistieke projecten in Vlaanderen en Brussel*. Ter Zake Cahier. Praktijkblad over lokaal beleid en samenlevings-opbouw (februari 2001), Brussel: vzw De Wakkere Burger en VIBOSO. 10 €, te bestellen bij: VIBOSO, info@viboso.be of 02-2010565.